

Економіка

УДК 343.98:657(477)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18068228>

Інформаційне забезпечення економічної експертизи в Україні в умовах воєнного стану

Морозова Олена Сергіївна,

кандидат економічних наук

кафедра підприємництва та маркетингу,

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

м. Івано-Франківськ, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-8208-6511>

Прийнято: 07.01.2025 | Опубліковано: 29.01.2025

***Анотація:** Мета дослідження полягає в обґрунтуванні підходів до формування, перевірки та використання інформації для економічної експертизи в Україні з урахуванням викликів воєнного часу. Об'єктом дослідження є процеси інформаційного забезпечення економічної експертизи, включно з джерелами даних, доступом до них, їх верифікацією, захистом цілісності та доказовим використанням у провадженнях і спорах. У статті визначено зміст і ключові складові інформаційного забезпечення економічної експертизи в Україні та охарактеризовано його роль як бази для об'єктивних експертних висновків у судових спорах, кримінальних провадженнях, податкових конфліктах і процедурах, пов'язаних із відшкодуванням шкоди. Встановлено, що в умовах повномасштабного збройного вторгнення російської федерації з лютого 2022 року цінність перевірюваних даних зросла через різке збільшення запитів на розрахунок збитків, контроль використання бюджетних і донорських ресурсів, а також планування відбудови, потреби*

якої, за спільною оцінкою Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та Організації Об'єднаних Націй, становлять 524 мільярди доларів США станом на 31 грудня 2024 року на наступне десятиліття. Доведено, що доказова сила економічної експертизи прямо залежить від повноти, простежуваності та юридичної коректності джерел, а також від здатності експерта документально підтвердити походження кожного показника. Обгрунтовано, що публічні закупівлі є одним із найбільш інформаційно насичених середовищ для експертної перевірки, оскільки обсяг конкурентних закупівель у 2024 році зріс до 841 мільярда гривень, що формує значні масиви даних для аналізу цін, обсягів і відповідності процедур. Дослідження може зробити внесок у розуміння того, як підвищити надійність і доказову силу експертних висновків через уточнення підходів до формування інформаційної бази, її верифікації, документування походження показників та управління ризиками роботи з електронними матеріалами.

Ключові слова: економічна експертиза, інформаційне забезпечення, експерт, воєнний стан, інформація, економічна безпека.

Information support for economic expertise in Ukraine under martial law

Morozova Olena,

Candidate of Economic Sciences

Department of Entrepreneurship and Marketing,

Ivano Frankivsk National Technical University of Oil and Gas

Ivano-Frankivsk, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-8208-6511>

Abstract: *The purpose of the study is to substantiate approaches to the formation, verification and use of information for economic expertise in Ukraine, taking into account the challenges of wartime. The object of the study is the processes of information support for economic expertise, including data sources,*

access to them, their verification, protection of integrity and evidentiary use in proceedings and disputes. The article defines the content and key components of information support for economic expertise in Ukraine and characterizes its role as a basis for objective expert opinions in litigation, criminal proceedings, tax conflicts and procedures related to compensation for damage. It is established that in the context of the full-scale armed invasion of the Russian Federation since February 2022, the value of the verified data has increased due to a sharp increase in requests for damage calculations, control over the use of budgetary and donor resources, as well as reconstruction planning, the needs of which, according to a joint assessment of the Government of Ukraine, the World Bank, the European Commission and the United Nations, amount to 524 billion US dollars as of December 31, 2024 for the next decade. It is proven that the evidentiary value of economic expertise directly depends on the completeness, traceability and legal correctness of the sources, as well as on the ability of the expert to document the origin of each indicator. It is substantiated that public procurement is one of the most information-rich environments for expert verification, since the volume of competitive procurement in 2024 increased to 841 billion hryvnias, which forms significant data sets for analyzing prices, volumes and compliance with procedures. The study can contribute to understanding how to increase the reliability and evidentiary value of expert opinions by clarifying approaches to the formation of an information base, its verification, documenting the origin of indicators, and managing the risks of working with electronic materials.

Keywords: *economic expertise, information support, expert, martial law, information, economic security.*

Постановка проблеми. Актуальність обраної теми зростає тому, що будь яка економічна експертиза спирається не на припущення, а на перевірювані дані, і саме інформація визначає якість висновку, його доказову силу та можливість відтворити логіку розрахунків у суді, під час досудового

розслідування, у податковому спорі, в процедурах банкрутства, у справах про збитки, нецільове використання коштів, порушення у закупівлях або корпоративні конфлікти. Інформація потрібна, бо вона забезпечує повноту картини господарських операцій, дозволяє встановити причинно наслідкові зв'язки між діями та фінансовими наслідками, підтверджує реальність або фіктивність угод, допомагає розмежувати помилку, недбалість і умисел, а також знижує ризик маніпуляцій, коли окремі документи або показники подаються вибірково. Якісне інформаційне забезпечення означає наявність надійних джерел, доступ до реєстрів і первинних документів, чіткі правила верифікації, збереження цілісності даних, простежуваність походження цифр, коректні методики обробки, узгодженість із вимогами законодавства про бухгалтерський облік, фінансову звітність, захист персональних даних і комерційну таємницю. В умовах цифровізації економіки та зростання масивів даних інформація стає не просто додатком, а базою професійної оцінки, оскільки саме вона дозволяє експерту працювати швидко, обґрунтовано й прозоро, а державі, бізнесу та громадянам отримувати рішення, яким можна довіряти, і які реально захищають права, ресурси та економічну безпеку.

Структура статті передбачає аналіз останніх досліджень і публікацій, формування мети й завдання дослідження, висвітлення ключових методів досягнення мети дослідження, виклад основного матеріалу й формування висновків по результатах дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічної експертизи було і залишається увагою значної кількості науковців й практиків [1-15]. Наприклад, Мулик Т. О. та Мулик Я. І. [1] аналізують теоретичні основи судово економічної експертизи та підкреслюють, що узгодженість понятійного апарату й чітке розуміння предмета та завдань експертизи формують основу для відтворюваності висновків і їх переконливості у правозастосуванні. Перевозова І. В. [7] розглядає економічну експертизу як специфічну галузь знань, акцентуючи на її міждисциплінарності та

необхідності поєднання економічної логіки з правовими вимогами до доказів, що безпосередньо підводить до проблеми інформаційної бази, її повноти та якості. Так, в роботі М. Лучка [4] систематизовано підходи до теорії, методології та організації економічної експертизи, де ключовим практичним ядром виступає робота з документами і даними, їх перевірка, зіставлення та обґрунтування застосованих методик, що у нашій темі дозволяє пов'язати теоретичні засади із конкретними вимогами до інформаційного забезпечення. Кощинець М. І. [2] зазначає, що проблеми нормативно правового та інформаційного забезпечення судово бухгалтерських експертиз часто проявляються у фрагментарності регулювання, неоднорідності підходів до джерел інформації та складнощах доступу до потрібних матеріалів, через що зростає ризик неповноти даних і ускладнюється перевірка висновків. Найденко О. Є. [6] розкриває нормативно правове забезпечення проведення експертиз у митній справі, що є важливим прикладом галузевої специфіки, коли інформаційні масиви, порядок їх отримання і процесуальна форма можуть суттєво відрізнятися, а отже, експерт має враховувати особливі правила документування і використання даних. Іванков В. [5] наголошує на тому, що публічні кошти як об'єкт судово економічної експертизи вимагають підвищених стандартів прозорості, перевірюваності та простежуваності інформації, оскільки саме якість даних визначає можливість доведення правомірності витрачання ресурсів, обґрунтування збитків і встановлення порушень у процедурах, пов'язаних із бюджетними потоками та закупівлями. Мащенко О. та Шушко О. [3] зазначають, що економічні експертизи можуть виступати інструментом забезпечення економічної безпеки національної економіки, а їх результативність залежить від того, наскільки коректно зібрано, верифіковано та інтерпретовано інформацію, особливо у кризових умовах, коли зростають ризики викривлень і зловживань. Перевозова І. В. [8] підкреслює місце експертизи у вдосконаленні методології наукових досліджень у галузі управління та адміністрування, що дозволяє розглядати

інформаційне забезпечення не лише як технічний етап, а як методологічний каркас, який визначає логіку доведення та коректність висновків. А. Штангрет і О. Силкін [9] звертають увагу на безпекові аспекти управління персоналом у гіпердинамічному зовнішньому середовищі, що для нашої теми важливо через людський фактор у роботі з даними, включно з компетентністю, дисципліною доступу та стійкістю до ризиків. Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. [10] окреслюють напрями державної політики забезпечення національної безпеки України, і в цьому контексті інформаційне забезпечення експертиз можна обґрунтовано трактувати як елемент інституційної спроможності держави, оскільки саме якісні дані підтримують законність рішень, захист ресурсів та зниження загроз, що посилюються в умовах воєнного часу.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Віддаючи належне науковому внеску провідних вчених та практиків, зазначимо, що низка теоретичних положень і прикладних підходів у контексті інформаційного забезпечення економічної експертизи в Україні, досі залишаються не розкритими повною мірою. Наприклад, невирішеною залишається проблема забезпечення доступності інформації під впливом загроз воєнного часу, включно з кіберзагрозами, обмеженнями доступу до окремих інформаційних ресурсів, втратою первинних документів і необхідністю відновлення даних через альтернативні канали. Саме ці прогалини зумовили вибір тематики, її сучасну актуальність та практичну значущість, оскільки економічна експертиза у воєнний період дедалі частіше використовується для встановлення обставин заподіяння збитків, контролю використання публічних коштів і ресурсів відбудови, а також для підготовки обґрунтованих рішень у судових та досудових процедурах. Дослідження може зробити внесок у розуміння того, як підвищити надійність і доказову силу експертних висновків через уточнення підходів до формування інформаційної

бази, її верифікації, документування походження показників та управління ризиками роботи з електронними матеріалами.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета дослідження полягає в обґрунтуванні підходів до формування, перевірки та використання інформації для економічної експертизи в Україні з урахуванням викликів воєнного часу. Об'єктом дослідження є процеси інформаційного забезпечення економічної експертизи, включно з джерелами даних, доступом до них, їх верифікацією, захистом цілісності та доказовим використанням у провадженнях і спорах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інформаційне забезпечення економічної експертизи в Україні, насамперед судово економічної експертизи, є основою для будь якої обґрунтованої оцінки фінансових подій, господарських операцій і наслідків управлінських рішень у спорах та кримінальних провадженнях. Так, експерт не створює факти, він відтворює їх логіку через дані, тому якість і повнота інформації прямо визначають якість висновку. Йдеться про первинні документи, реєстри бухгалтерського обліку, податкову звітність, банківські виписки, договори, кошториси, дані про ціни, документи публічних закупівель, відомості державних реєстрів, а також цифрові сліди операцій. Важливо, що нормативна база прямо вибудовує процедури призначення та проведення експертиз і очікує стандартизованого підходу до джерел та оформлення матеріалів, зокрема через інструкцію Міністерства юстиції України щодо призначення і проведення судових експертиз та науково методичні рекомендації. Також, сама сфера судово експертної діяльності регулярно актуалізується через зміни до нормативно правових актів, що означає постійну потребу синхронізувати інформаційні джерела, методики та практику їх застосування (табл.1).

Таблиця 1

**Ключові складові інформаційного забезпечення економічної експертизи в
Україні**

Складова	Зміст і значення для експертного висновку
Роль інформації в економічній експертизі	Економічна експертиза ґрунтується на даних, а не на припущеннях, тому експерт не створює факти, а відтворює їх логіку через наявні матеріали. Якість і повнота інформації безпосередньо впливають на те, наскільки висновок буде обґрунтованим, переконливим і придатним для використання у спорах та кримінальних провадженнях
Основні джерела інформації	Інформаційна база формується з первинних документів, реєстрів бухгалтерського обліку, податкової звітності, банківських виписок, договорів, кошторисів, даних про ціни, документів публічних закупівель, відомостей державних реєстрів, а також цифрових слідів операцій. Сукупність цих джерел дає змогу підтвердити реальність операцій, узгодити показники між різними документами та виявити розбіжності
Нормативне регулювання та стандартизація	Нормативна база встановлює процедури призначення і проведення експертиз та очікує стандартизованого підходу до відбору джерел, оформлення матеріалів і подання результатів. Важливу роль відіграють інструкції та науково методичні рекомендації, які спрямовують експерта щодо того, як працювати з документами і даними так, щоб висновок мав належну доказову силу
Актуалізація правил і потреба синхронізації	Сфера судово експертної діяльності постійно змінюється через оновлення нормативно правових актів і практики їх застосування. Це створює необхідність регулярно синхронізувати інформаційні джерела, методики обробки даних і підхід до інтерпретації результатів, щоб висновки залишалися коректними, сучасними та юридично стійкими

Сформовано автором

Після повномасштабного збройного вторгнення російської федерації з лютого 2022 року значення інформаційного забезпечення економічної експертизи різко зросло, бо збільшився обсяг справ, де треба рахувати збитки, втрати, потреби відновлення, а також перевіряти цільове використання бюджетних і донорських коштів. Спільна оцінка Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та Організації Об'єднаних Націй станом на 31

грудня 2024 року оцінює потреби у відновленні та реконструкції на рівні 524 млрд. доларів США на наступне десятиліття, що показує масштаб задач, у яких економічна експертиза стає не епізодом, а системною функцією держави та ринку [16]. При цьому, в цьому контексті економічна експертиза перетворюється на інструмент доказування для судів і слідства, на механізм обґрунтування компенсацій, на основу для планування відбудови та пріоритизації проєктів. Показово, що Міністерство юстиції України ще у 2022 році публічно повідомляло про надання науково дослідними установами судових експертиз послуг з проведення експертиз щодо визначення розмірів збитків, завданих збройною агресією російської федерації, тобто держава прямо пов’язує експертну роботу з потребами воєнного часу (табл.2).

Таблиця 2

Роль інформаційного забезпечення економічної експертизи в Україні в умовах повномасштабної війни

Ключовий аспект воєнного часу	Які саме інформаційні потреби формуються	Як це змінює роль економічної експертизи
Зростання кількості справ після лютого 2022 року	Різко збільшується потреба у даних для розрахунку збитків і втрат, а також для перевірки цільового використання бюджетних і донорських коштів. Потрібні первинні документи, платіжні підтвердження, кошториси, акти виконаних робіт, договори, дані закупівель, банківські виписки, а також підтвердження фактичного постачання товарів і надання послуг, включно з цифровими слідами операцій	Економічна експертиза стає регулярним інструментом підтвердження фактів і сум, а не поодиноким процедурою. Її висновки починають впливати на рішення у широкому спектрі справ, де важливо довести обґрунтованість фінансових показників та відтворити логіку подій через перевірювані дані.
Масштаб потреб у відновленні та реконструкції	Спільна оцінка Уряду України, Світового банку, Європейської комісії та Організації Об’єднаних Націй станом на 31 грудня 2024 року визначає потреби у відновленні та реконструкції на рівні 524 мільярди доларів США на наступне десятиліття, що підсилює запит на точні розрахунки й прозорі джерела даних.	Експертиза перетворюється на основу для планування відбудови та пріоритизації проєктів, оскільки саме вона дозволяє обґрунтувати, які витрати є необхідними, які суми підлягають компенсації, і які рішення мають фінансову логіку та доказове підґрунтя.

	Для цього потрібні порівняльні цінові масиви, підтверджені калькуляції, реєстрові дані, проєктна документація та цифрові журнали змін	У таких умовах зростає значення простежуваності кожного показника
Інституційне підкріплення експертної роботи у 2022 році	Міністерство юстиції України у 2022 році публічно повідомляло про надання науково дослідними установами судових експертиз послуг з проведення експертиз щодо визначення розмірів збитків, завданих збройною агресією російської федерації. Це формує практичну потребу у стандартизованих пакетах матеріалів, належному оформленні доказів, забезпеченні цілісності електронних файлів і коректному документуванні джерел даних	Держава прямо пов'язує експертну роботу з потребами воєнного часу, тому економічна експертиза посилює свою роль як інструмент доказування для судів і слідства, як механізм обґрунтування компенсацій, і як спосіб забезпечити довіру до рішень щодо розподілу ресурсів. Це підвищує вимоги до якості інформації та процедур її перевірки

Сформовано автором

Окрема проблема, це джерела даних і доступ до них у цифровому зовнішньому середовищі, де одночасно є і великий потенціал, і нові обмеження. Так, національний портал відкритих даних data.gov.ua, який розвивається Міністерством цифрової трансформації України, за оцінками європейського порталу даних пропонує понад 80 тис. наборів даних, а також фіксується дуже високий рівень зрілості відкритих даних у Європі, що розширює можливості перевірки фактів, побудови порівнянь, пошуку аномалій та підтвердження тверджень сторін спору [17]. З іншого боку, воєнні ризики впливають на доступність і режим роботи окремих критичних інформаційних ресурсів, наприклад Єдиний державний реєстр судових рішень офіційно попереджає про тестовий обмежений режим і можливість додаткових обмежень доступу у разі кіберзагрози, що для експертів означає потребу мати альтернативні шляхи верифікації та належне документування отримання інформації. Тому інформаційне забезпечення сьогодні, це не тільки пошук документів, а й оцінка надійності джерела, фіксація походження даних, захист цілісності електронних матеріалів, відновлення втрачених документів

через дублікати, контрагентів, банківські сліди та державні інформаційні системи (табл.3).

Таблиця 3

Напрями інформаційного забезпечення економічної експертизи в Україні в умовах воєнного стану

Напрямок	Основні джерела даних і матеріалів	Типові завдання економічної експертизи у воєнний період	Ключові ризики та вимоги до якості інформації
Визначення збитків, втрат і шкоди від збройної агресії	Первинні бухгалтерські документи, інвентаризаційні описи, акти про пошкодження або знищення майна, договори та рахунки, банківські виписки, кошториси відновлення, фото та відео фіксація, технічні висновки, дані страхування, відомості реєстрів про право власності	Розрахунок прямої майнової шкоди, визначення втраченої вигоди у межах можливого, оцінка наслідків зупинки діяльності, співставлення фактичних втрат з документальним підтвердженням, формування доказової бази для судів, слідства та процедур компенсації	Втрата або знищення документів, неповнота підтверджень, різні формати даних, ризик подвійного обліку збитків, потреба забезпечити простежуваність джерел, забезпечення цілісності електронних файлів, обґрунтованість методики та відтворюваність розрахунків
Контроль використання бюджетних і донорських коштів, фінансування відбудови	Дані казначейства і бюджетної звітності, договори, акти виконаних робіт, платіжні доручення, тендерна документація, дані системи публічних закупівель, кошториси, календарні графіки, сертифікати якості, первинні документи підрядників, реєстрові дані про контрагентів і бенефіціарів, цифрові журнали узгоджень і змін	Перевірка цільового використання коштів, підтвердження фактичного виконання робіт і постачання товарів, аналіз відповідності витрат кошторисам і умовам договорів, перевірка обґрунтованості цін, виявлення завищень, дублювань, фіктивних операцій, формування аргументів для повернення коштів або стягнення збитків	Підвищений ризик неконкурентних закупівель і завищення цін, брак часу на перевірки, інформаційна асиметрія між замовником і виконавцем, ризик підробки актів, необхідність підтверджувати кожен показник кількома незалежними джерелами
Забезпечення доказування у кримінальних провадженнях і судових спорах	Матеріали кримінальних проваджень і судових справ, фінансова та податкова звітність, банківські виписки, договори, внутрішні регламенти, листування і електронні документи,	Встановлення фактичних обставин фінансових операцій, аналіз причинно наслідкових зв'язків між діями і фінансовими наслідками, підтвердження або спростування реальності господарських	Критичність процесуальної коректності отримання даних, ризик втручання у цифрові сліди, потреба забезпечити ланцюг збереження матеріалів, вимога до

	дані державних реєстрів, інформація про рух активів, бухгалтерські реєстри, цифрові логи систем обліку	операцій, розрахунок збитків, перевірка правильності обліку і розрахунків сторін спору	відтворюваності розрахунків і прозорості методики, потреба мінімізувати залежність від одного джерела і використовувати перехресну перевірку
--	--	--	--

Сформовано автором

Можна стверджувати, що інформаційне забезпечення економічної експертизи в Україні є критичною складовою формування обґрунтованих і відтворюваних висновків, оскільки саме якість, повнота, законність отримання та простежуваність даних визначають рівень довіри до експертного результату і його доказову силу у судових та досудових процедурах. В умовах повномасштабного збройного вторгнення російської федерації з лютого 2022 року значення цієї проблематики посилилося через потребу точного встановлення збитків, контролю використання публічних і донорських коштів, а також забезпечення прозорості процесів відбудови, що підвищує вимоги до кіберстійкості, збереження інформації та наявності резервних механізмів її підтвердження. Отже, подальший розвиток методології роботи з документами, відкритими даними і державними реєстрами, разом із стандартизацією процедур верифікації та фіксації джерел, є необхідною передумовою зміцнення економічної безпеки, зниження ризиків зловживань і підвищення ефективності правозастосування у сучасних умовах.

Висновки. Так, інформаційне забезпечення економічної експертизи в Україні є ключовою умовою її об'єктивності, доказової сили та практичної цінності, адже саме якісні, повні й перевірювані дані дозволяють експерту коректно відтворити фінансову логіку подій, обґрунтувати розмір збитків, підтвердити або спростувати правомірність операцій і захистити рішення від маніпуляцій. Після повномасштабного збройного вторгнення російської федерації з лютого 2022 року ця роль посилилася, оскільки зросли потреби у фіксації воєнних втрат, контролі використання бюджетних і донорських

ресурсів та підготовці доказової бази для компенсацій і відбудови, а отже, зросла ціна помилки та значення простежуваності джерел. Тому розвиток доступу до надійних реєстрів і відкритих даних, стандартизація роботи з електронними матеріалами, підвищення кіберстійкості й культури верифікації інформації фактично стають не допоміжними питаннями, а необхідною передумовою справедливих рішень у судах, ефективного управління державними коштами та зміцнення економічної безпеки в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Мулик Т. О., Мулик Я. І. Теоретичні основи судово-економічної експертизи: аналіз наукових поглядів. *Економічний простір*. 2021. № 165. С. 131–139.
2. Кощинець М.І. Проблеми нормативно-правового та інформаційного забезпечення судово-бухгалтерських експертиз і шляхи їх вирішення. *Інноваційна економіка*. 2019. № 3–4. С. 168–174.
3. Мащенко, О., & Шушко, О. Забезпечення економічної безпеки національної економіки шляхом проведення економічних експертиз. *Економіка та суспільство*, 2023. (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-71>
4. Економічна експертиза: теорія, методологія та організація: монографія за заг. ред. д-ра екон. наук., проф. М. Лучка. Тернопіль, ЗУНУ, 2021. 308 с.
5. Іванков В. Публічні кошти як об'єкт судово-економічної експертизи. *Облік і фінанси*. 2023. № 2(100). С. 54-67.
6. Найденко О. Є. Нормативно-правове забезпечення проведення експертиз в митній справі. *Бізнес-навігатор*. 2022. Випуск 3(70). С. 121 127.
7. Перевозова І.В. Економічна експертиза як специфічна галузь знань. *Економіка: реалії часу*. 2013. № 3. С. 97-105.

8. Перезовова, І. В. Місце експертизи в системі удосконалення методології наукових досліджень по галузі 07 «Управління та адміністрування». *Актуальні питання економічних наук*, 2025, (11). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15348243>
9. Штангрет А., Силкін О. Безпекові аспекти управління персоналом в умовах гіпердинамічного зовнішнього середовища. № 9(37), 2024. *Наукові інновації та передові технології*. С. 227-237.
10. Криштанович М.Ф., Пушак Я.Я., Флейчук М.І., Франчук В.І. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення : монографія. Львів : Сполом, 2020. 418 с.
11. Світлоока В.Ф. Загрози економічній безпеці країни та роль економічної експертизи в їх зменшенні. *Економіка та держава*. 2013. № 1. С. 80–83.
12. Дерій В.А., Дема Д.І. Економічна експертиза діяльності підприємств. *Економіка і суспільство*. 2017. № 11. С. 508–514.
13. Клименко Н.І., Федчишина В.В. Судово-економічна експертиза: сучасний стан і актуальні питання. *Криміналістичний вісник*. 2016. № 1(25). С. 56–61.
14. Клименко Н.І. Щодо сутності корупції та антикорупційних судових експертиз. *Віче*. 2012. № 6. С. 15–17.
15. Будник Л.А. Економічна експертиза маркетингової стратегії підприємства. Управління економічними процесами: сучасні реалії і виклики: тези доповідей Міжнародної науковопрактичної конференції. Мукачево, 2017. С. 81–83
16. Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2025/02/25/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>

17. Open data portals around Europe: Ukraine's data.gov.ua advancing transparency and data literacy.URL: <https://data.europa.eu/en/news-events/news/open-data-portals-around-europe-ukraines-datagovua-advancing-transparency-and-data>